

Vårändringsbudget för 2015

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett bl.a. arbetsmarknadsutskottet möjlighet att yttra sig över 2015 års vårändringsbudget samt de motioner som väckts med anledning av propositionen, i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet begränsar sitt yttrande till förslag i propositionen och motionerna som gäller förändrade utgiftsramar och ramanslag för 2015 för utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Även vissa förändringar på budgetens inkomstsida kommenteras i de delar de berör utskottets beredningsområde.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker att riksdagen för budgetåret 2015 beslutar om förändrade utgiftsramar och ramanslag för utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv samt om inkomstberäkningarna i berörda delar i enlighet med vad som föreslås i propositionen. Utskottet anser också att förslaget till ändring av lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring bör tillstyrkas. Motionärernas förslag i motsvarande delar bör avstyrkas.

I yttrandet finns två avvikande meningar.

Utskottets överväganden

Propositionen

I vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99) anger regeringen inledningsvis att de politiska prioriteringar som presenterades i budgetpropositionen för 2015 ligger fast. Den inriktning av den ekonomiska politiken som redovisades i budgetpropositionen 2015 är därmed utgångspunkten för de förslag som lämnas i denna proposition och omfattar bl.a. justeringar av nivån på utgiftstaket och förslag till ändringar avseende statens inkomster och utgifter.

Regeringen betonar i sammanhanget utgången av riksdagens behandling av budgetpropositionen för 2015, då den praxis som tidigare tillämpats vid budgetomröstningar frångicks. Följden blev att riksdagen röstade för ett annat budgetförslag än regeringens. Den unika situation som uppstått motiverar enligt regeringen att förslagen till ändringar i vårändringsbudgeten är mer omfattande än normalt.

Mot denna bakgrund anförs det i propositionen att de nivåer på utgiftstaket 2015–2017 som riksdagen beslutade hösten 2014 inte speglar regeringens syn på vilken nivå de statliga utgifterna bör ligga. Regeringen återkommer därför nu till riksdagen med förslag om att de redan fastställda nivåerna på utgiftstaket för 2015–2017 höjs av finanspolitiskt motiverade skäl.

För ett antal av de reformer som tillbakavisades av arbetsmarknadsutskottet och riksdagen i december 2015 återkommer regeringen nu med förslag inom respektive utgiftsområde.

För utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet föreslår regeringen att ramen ska vara 16 745 043 000 kronor för 2015, vilket innebär en minskning med 2 000 000 kronor jämfört med det förslag som antogs av riksdagen i december 2014 (tabell 1.1 i propositionen).

För utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv föreslår regeringen att ramen ska vara 69 314 102 000 kronor för 2015, vilket innebär en ökning med 1 531 000 000 kronor jämfört med det förslag som antogs av riksdagen i december 2014 (tabell 1.1 i propositionen).

På budgetens inkomstsida föreslår regeringen bl.a. att nedsättningen av socialavgifterna för unga slopas. Ändringen som föreslås gälla fr.o.m. 1 augusti 2015 beräknas öka skatteintäkterna netto med 5,49 miljarder kronor 2015.

När det gäller utgiftsförändringar inom utgiftsområde 13 finns i propositionen förslag inom så väl jämställdhets- som integrationsområdet. I fråga om integrationsåtgärder konstaterar regeringen att ett stort antal personer väntas beviljas uppehållstillstånd i Sverige, varför bl.a. verksamheten med flyktingguider, där civilsamhället har en viktig roll, behöver tillföras ytterligare medel. Anslaget 1:1 Integrationsåtgärder ska enligt förslaget ökas med 30 000 000 kronor 2015.

När det gäller åtgärder för jämställdhet anser regeringen, liksom den gjorde i budgetpropositionen 2015, att de ideella kvinnojourernas särskilda insatser för att motverka mäns våld mot kvinnor behöver stärkas. För detta ändamål föreslås därför att anslaget 3:1 särskilda jämställdhetsåtgärder ökas med 25 000 000 kronor 2015.

Inom utgiftsområde 14 fokuserar regeringen särskilt på insatser mot ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten. Även en höjning av ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen tillhör de prioriterade satsningarna.

För att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en inkomstbortfallsförsäkring anser regeringen fortfarande att den högsta inkomstrelaterade ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen bör uppgå till 910 kronor de första 100 dagarna i ersättningsperioden och därefter till 760 kronor per dag. Samtidigt bör även grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen höjas från 320 kronor till 365 kronor per dag, vilket innebär en förstärkning av inkomsterna för en grupp med svår ekonomisk situation. Dessa förändringar innebär att anslaget 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd bör ökas med 880 000 000 kronor 2015.

För att möjliggöra en höjning av ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen på det sätt som regeringen vill föreslås att en bestämmelse införs i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring som anger att regeringen kan meddela föreskrifter om dagpenningens högsta och lägsta belopp.

I fråga om insatser för ungdomar anser regeringen fortfarande att det är viktigt att utbildningskontrakt och traineejobb införs. Den långsiktiga målsättningen är att ungdomar inom 90 dagar i arbetslöshet ska få ett jobb, en insats som leder till jobb eller utbildning.

Utbildningskontraktet syftar till att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år ska påbörja eller återgå till studier med målsättningen att fullfölja en gymnasieutbildning. Inom ramen för ett utbildningskontrakt ska det vara möjligt att studera på heltid men det ska också vara möjligt att kombinera studier med arbete eller praktik utifrån individuella förutsättningar.

Traineejobben innebär subventionerade anställningar i kombination med yrkesutbildning som riktas till unga arbetslösa i åldern 20–24 år och huvudsakligen till de som har fullföljt en gymnasieutbildning.

Reformerna utbildningskontrakt och traineejobb innebär ökade utgifter i form av lönesubventioner och handledarstöd som utbetalas av Arbetsförmedlingen till de arbetsgivare som anställer en ungdom på ett traineejobb eller ersättning till kommuner som ordnar en plats inom ramen för ett utbildningskontrakt.

När det gäller långtidsarbetslösa föreslår regeringen att första steget nu tas för att avveckla sysselsättningsfasen (fas 3) bl.a. genom att extratjänster införs i välfärden. Avsikten är att deltagare i sysselsättningsfasen ska kunna anvisas anställningar med ersättning motsvarande kollektivavtalsenlig lön där välbehövda uppgifter utförs inom respektive verksamhet. Extratjänsterna innebär ökade utgifter i form av lönesubventioner samt

handledarstöd för anordnare av extratjänster. Sammantaget innebär dessa förändringar att anslaget 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser ökas med 354 000 000 kronor 2015.

För genomförandet av reformer som utbildningskontrakt, traineejobb och extratjänster, liksom för att förbättra matchningen inom etableringsuppdraget, föreslår regeringen att anslaget 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader bör ökas med totalt med 210 000 000 kronor 2015.

Regeringen anser också att det behövs en förstärkning av resurserna inom arbetsmiljöpolitiken. Detta gör bl.a. att Arbetsmiljöverkets regelverk kan moderniseras och förtydligas och att fler arbetsmiljöinspektörer kan anställas. Även det statliga bidraget till de regionala skyddsombuden bör enligt regeringen höjas. Dessa förändringar innebär sammantaget att anslaget 2:1 Arbetsmiljöverket ökas med 29 000 000 kronor 2015.

Regeringen anser vidare att arbetslivsforskningen måste stärkas och föreslår därför att särskilda medel avsätts för att finansiera bl.a. forskning om kvinnors arbetsmiljöproblem och arbetsrelaterade ohälsa. Dessa medel kan även användas till det förebyggande arbetsmiljöarbetet genom att stärka företagshälsovårdens kompetensförsörjning. Satsningarna genomförs genom att ett nytt ramanslag 2:5 Arbetslivspolitik förs upp på statens budget med 6 000 000 kronor 2015.

Vidare anger regeringen att utgiftsökningar som uppkommer i och med förslag till reformer inom respektive utgiftsområde finansieras genom förslag till inkomstökningar och minskade anslag som lämnas i propositionen.

Propositionen vårandringsbudget för 2015 bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Vänsterpartiet.

Motionerna

Allianspartierna anför i den gemensamma partimotionen 2014/15:3089 av Anna Kinberg Batra m.fl. att vad Sverige behöver är ett fortsatt fokus på en ansvarsfull ekonomisk politik och strukturellt riktiga reformer för att värna återhämtningen och skapa fler varaktiga jobb och högre tillväxt. Den politik som regeringen lägger fram riskerar att bromsa den ekonomiska återhämtning som nu kan skönjas.

Allianspartierna anser den budget som riksdagen fastställt för 2015 i stort bör ligga fast. Därmed avvisas också regeringens förslag till ändrade anslag för utgiftsområdena 13 och 14. En omfördelning föreslås såtillvida att de medel som frigörs till följd av att etableringslotsarna avskaffas bl.a. ska gå till utökade satsningar på flyktingguider och utökade resurser till Arbetsförmedlingen för etableringsinsatser.

Sverigedemokraterna ifrågasätter i motion 2014/15:3085 av Oscar Sjöstedt m.fl. ett flertal av de skattehöjningar och utgiftsökningar som föreslås i propositionen. På inkomstsidan vänder man sig exempelvis mot sloandet av det s.k. läx-RUT eftersom det får negativa konsekvenser för sysselsättningen. När det gäller utgiftsökningar riktas kritik särskilt mot att kostnaderna för

integration inom utgiftsområde 13 tillåts att öka ytterligare. För utgiftsområde 14 avvisar man bl.a. det ökade anslaget till Arbetsförmedlingen. Vidare säger partiet nej till regeringens förslag om traineejobb och extratjänster.

För att skapa en varaktigt högre sysselsättning föreslår partiet i stället bl.a. rätt till heltid inom den offentliga sektorn samt lärlingsjobb utan arbetsgivaravgifter riktade till ungdomar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att när Sverigedemokraterna i riksdagens kammare röstade på allianspartiernas budgetförslag för 2015 innebar det ett svårt bakslag för arbetet med att återställa och förstärka arbetsmarknadspolitiken. För ungdomarna innebar det förlorade möjligheter till utveckling genom traineejobb och utbildningskontrakt. För de långtidsarbetslösa innebar det förlorade förhoppningar om en aktiv arbetsmarknadspolitik och om extratjänster inom välfärden. För de sjuka och arbetslösa innebar det en fortsatt risk för ekonomisk utsatthet i och med den uteblivna förstärkningen av arbetslöshetsförsäkringen. På arbetsmiljöområdet innebar det fortsatt låga ambitioner och på jämställdhetsområdet innebar det uteblivna medel för de ideella kvinnojourernas verksamhet.

Utskottet kan konstatera att allianspartierna i sin gemensamma motion vill att denna politik ska fortsätta gälla under 2015. Förslaget om att omfördela de medel som frigörs i och med avskaffandet av etableringslotsarna till utökade resurser för etableringsinsatser har utskottet i sig inga invändningar emot. I allt väsentligt ger dock allianspartierna inga nya svar på de utmaningar som finns på dagens arbetsmarknad.

När det gäller Sverigedemokraterna delar inte utskottet den negativa syn på nyanlända invandras situation och förmåga att bidra till det svenska samhället som kommer till uttryck bl.a. i partiets kritik av de aviserade utgiftsökningarna för integrationspolitiken.

Utskottet välkomnar att regeringen återkommer med viktiga reformer som nu kan sjösättas. Traineejobb, utbildningskontrakt, extratjänster och en förbättrad validering av examina och kompetens är några av de insatser som enligt utskottet kan komma till rätta med ungdomsarbetslösheten, långtidsarbetslösheten och svårigheten för nyanlända invandrare att komma ut på arbetsmarknaden. En viktig förändring på arbetslivsområdet är satsningen på arbetslivsforskning med fokus på kvinnors arbetsmiljöproblem och arbetsrelaterade ohälsa.

Utskottet välkomnar även regeringens förslag om höjda ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen, vilket medför att försäkringen nu kan fungera som en omställningsförsäkring. Utskottet ställer sig därmed också bakom förslaget till ändring av lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring som anger att regeringen kan meddela föreskrifter om dagpenningens högsta och lägsta belopp.

Mot bakgrund av att nedsättningen av socialavgifterna för unga inte är en ändamålsenlig åtgärd för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten ställer sig utskottet också positivt till förslaget om att denna slopas.

Med det anförda anser utskottet att regeringens förslag i propositionen i de delar det berör utskottets beredningsområde bör tillstyrkas. Utskottet avvisar de övriga partiernas förslag och anser att dessa förslag i motsvarande delar bör avstyrkas.

Stockholm den 26 maj 2015

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Raimo Pärssinen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Raimo Pärssinen (S), Elisabeth Svantesson (M), Annelie Karlsson (S), Katarina Brännström (M), Sven-Olof Sällström (SD), Hanif Bali (M), Patrik Björck (S), Annika Qarlsson (C), Marco Venegas (MP), Christian Holm (M), Eva-Lena Jansson (S), Paula Bieler (SD), Fredrik Malm (FP), Ali Esbati (V), Désirée Pethrus (KD), Magnus Manhammar (S) och Serkan Köse (S).

Avvikande meningar

1. Vårändringsbudget för 2015 (M, C, FP, KD)

Elisabeth Svantesson (M), Katarina Brännström (M), Hanif Bali (M), Annika Carlsson (C), Christian Holm (M), Fredrik Malm (FP) och Désirée Pethrus (KD) anför:

Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Det är kärnan i Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken. Sverige har klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder, och vi ser nu en allt bredare återhämtning av den svenska ekonomin. Det behövs dock ett fortsatt fokus på ansvarsfull ekonomisk politik och strukturellt riktiga reformer för att värna återhämtningen och skapa fler varaktiga jobb och högre tillväxt. När vi är många som jobbar hjälps vi åt att skapa mer resurser till det som är gemensamt.

Regeringens ekonomiska politik har slagit in på en väg som är oroande för Sverige, och som riskerar att bromsa den ekonomiska återhämtning vi nu ser. Förslag som hotar jobbtillväxt och konkurrenskraft, och som påverkar enskilda hushålls ekonomi negativt, dominerar regeringens politik.

Vi anser att den budget som riksdagen antagit för 2015 i stort bör ligga fast. Allianspartierna anser att de medel som frigörs till följd av att etableringslotsarna avskaffas ska omfördelas till utökade satsningar på flyktingguider, utökade möjligheter till svenska för invandrare (sfi) för personer med uppehållstillstånd som bor i anläggningsboende och utökade resurser till Arbetsförmedlingen för etableringsinsatser.

Vi motsätter oss höjd skatt på jobb och företagande i ett läge då Sverige bör värna återhämtningen i sysselsättning och tillväxt och rustas för en allt tuffare internationell konkurrens. Vi motsätter oss vidare regeringens förslag om ändring av lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Vi ställer oss bakom allianspartiernas förslag till vårändringsbudget för 2015 och anser därmed att partimotion 2014/15:3089 av Anna Kinberg Batra m.fl. yrkande 1-3 i denna del och yrkande 9 bör tillstyrkas. Regeringens förslag i motsvarande delar bör avstyrkas. Sverigedemokraternas förslag bör avstyrkas.

2. Vårändringsbudget för 2015 (SD)

Sven-Olof Sällström (SD) och Paula Bieler (SD) anför:

Sverigedemokraterna ifrågasätter ett flertal av de skattehöjningar och utgiftsökningar som föreslås i regeringens proposition. Sloandet av det så kallade läx-RUT – vilket lett till att nya företag växt fram – skulle slå negativt

mot jobben. Vidare är Sverigedemokraterna mycket kritiska till att utgifterna för integration ytterligare tillåts öka.

Sverigedemokraterna säger nej till regeringens förslag om traineejobb och extratjänster, huvudsakligen inom välfärdssektorn. Denna typ av ineffektiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder leder endast till låtsasjobb. Istället föreslår Sverigedemokraterna flera åtgärder inom välfärden och industrin som leder till riktiga jobb. Till dessa åtgärder hör rätt till heltid inom offentlig sektor som skulle skapa 25 000 nya helårsarbetskrafter. För att skapa en varaktigt högre sysselsättning för ungdomar föreslår vi också lärlingsjobb helt befriade från arbetsgivaravgifter. Slopad allmän löneavgift för mikroföretag ger de minsta företagen möjligheten och incitamenten att anställa ytterligare personal. Inte minst kommer Sverigedemokraternas kraftfulla paket för hela industrisektorn skapa riktiga jobb, utan subventioner.

Vi ställer oss bakom Sverigedemokraternas förslag till vårändringsbudget för 2015 och anser därmed att motion 2014/15:3085 av Oscar Sjöstedt m.fl. yrkande 4 i denna del bör tillstyrkas. Regeringens förslag i motsvarande delar bör avstyrkas. Allianspartiernas förslag bör avstyrkas.